

S u o m e n P a n k i n
taloustieteellinen tutkimuslaitos

*Iru Paunio
kirj.*

T A L O U D E L L I N E N T I L A N N E
vuoden vaihteessa 1962/63

Taloudellinen tilanne 7.1.1963

Kansainväliselle suhdannetilanteelle on edelleenkin leimauttavaa hidastuva taloudellinen kasvu, jossa viime aikoina ei ole ilmennyt moniakaan uusia piirteitä. Länsi-Saksassa näyttää kuitenkin taloudellinen aktiviteetti syksystä alkaen voimistuneen normaalia kausikehitystä voimakkaammin, samalla kun ansiotason nousun ja tuottavuuden lisäyksen välinen epäsuhte näyttää olevan kaventumassa. Ranskalle muodostui vuosi 1962 erittäin suotuisaksi; niinpä myös kuluvaa vuotta koskevat odotukset ovat optimismin sävyttämät. Sen sijaan Englannissa kasvu on vuoden loppua kohti miltei pysähtynyt, minkä suureksi osaksi selitetään johtuvan odottavasta kannasta mm. yhteismarkkinoita koskevaan ratkaisuun. Yhdysvalloissa on suotuisiin tekijöihin lisättävä varastojen kasvu neljännellä neljänneksellä sekä kestohyödykkeiden tilauskannan vahvistuminen.

Joskin kasvuvauhdin hidastuminen länsimaissa on melko yleinen ilmiö, ovat mahdollisen laman oireet silti vielä niin lievät, että ne lienevät toistaiseksi talouspoliittisin toimenpitein melko hyvin neutraloitavissa. Kansainvälisen kaupan kasvulle tämä kehitys saattaa tosin merkitä yleisen aktiviteetin tasaantumiseen verrattuna suurempaakin hidastumista.

Kotimaisen investointitoiminnan kasvu näyttää vuoden 1962 lopulla edelleen hidastuneen. Viimeisimmät talonrakennustoimintaa koskevat ennakkoluvut viittaavat siihen, että talonrakennustoiminnan volyymin lisäys viime vuonna lienee jäänyt vain noin yhdeksi prosentiksi. Asuinrakennustoiminta - viime vuoden aikana rakennusinvestointeja eniten ylläpitänyt komponentti -

näyttää sekin olevan tasaantumassa. Teollisuusrakennusten volyy-
mi lienee jäänyt vuonna 1962 noin 6 prosenttia edellisvuotista
pienemmäksi, ja tuoreimpien rakennuslupatilastojen perusteella
näyttää supistuminen jatkuvan. Kone- ja laiteinvestointien kas-
vuvauhti näyttää jo viime vuoden puolella pysähtyneen siinä mää-
rin, että niiden volyymi tuskin ylittää edellisen vuoden tasoa.

Joulumyyntejä koskevien hajatietojen perusteella näyttää
kotimaisen kulutuskysynnän kasvuvauhti edelliseen joulukauteen
verrattuna voimistuneen tuntuvasti vuoden lopulla. Kokonaisu-
udessaan kulutuskysynnän voimistuminen syyskaudella lienee silti
jäänyt odotettua laimeammaksi. Voimakkaimmin on kulutuskysyntä
koko syyskauden ajan kohdistunut kestokulutustavaroihin, joiden
myynnin suhteellinen lisäys on ollut lähes kolminkertainen vä-
hittäiskaupan kokonaismyynnin kasvuun verrattuna.

Vienti, jonka kasvu pysähtyi jo kolmannella neljänneksellä,
osoitti marraskuussa suoranaista supistumista marraskuuhun 1961
verrattuna. Vaikkakin vastaava tuonti vain lievästi ylitti edel-
lisvuotisen tason, oli marraskuun kauppataseen vajaus 4.6 mrd vnk.
Tammi-marraskuussa kauppataseen vajaus kohosi näin ollen 43.8 mrd
vanhaan markkaan. Kun joulukuu on normaalisti alijäämäinen kuu-
kausi, kohonnee kauppataseen vajaus koko vuoden osalta vielä
tätäkin suuremmaksi.

Tuotannollisen aktiviteetin kasvu näyttää vuoden 1962 lo-
pulla lähes pysähtyneen. Metsätaloustuotanto jäänee kuluvalle
hakuuaukautella 5-10 prosenttia edellisen hakuuaukauten tuotosta
pienemmäksi. Metsätyövoiman määrä jää tällöin esimerkiksi tammi-
helmikuussa 15 000 - 20 000 pienemmäksi kuin vuotta aikaisemmin
eli 150 000 mieheksi. Heikko sato on maataloudessa johtanut mai-
dantuotannon supistumiseen syyskaudella noin 5 prosentilla, ja

valtion viljavaraston ostama kotimainen leipäviljamäärä on syyskaudella ollut vain kolmannes edellisvuotisesta. Teollisuuden kausivaihteluista puhdistetun volyymisarjan perusteella laskettu muutosnopeus osoittaa volyymin kasvun pysähtyneen loppukeksän 1962 aikana.

Yleisön käteislikviditeetti on loka-marraskuussa pysytellyt suurin piirtein vuoden 1962 alkupuoliskon tasolla. Talletusten kausi- ja satunnaistasoitettu kasvuvauhti on edelleenkin hidastumassa. Rahalaitosten asema on marraskuun aikana otto- ja antolainauksen välisen eron valossa jonkin verran keventynyt.

TEOLLISUUS

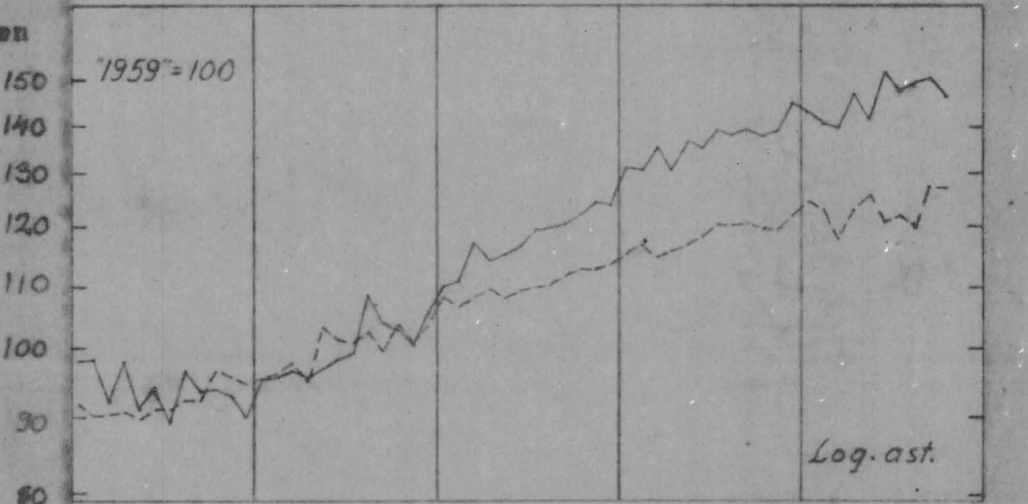
Koko teollisuuden tuotannon volyyymi-indeksi kausivaihteluista puhdistettuna

I normaalsen kausivaihtelun mukaan
 II normaalsen ja erityiskausivaihtelun mukaan

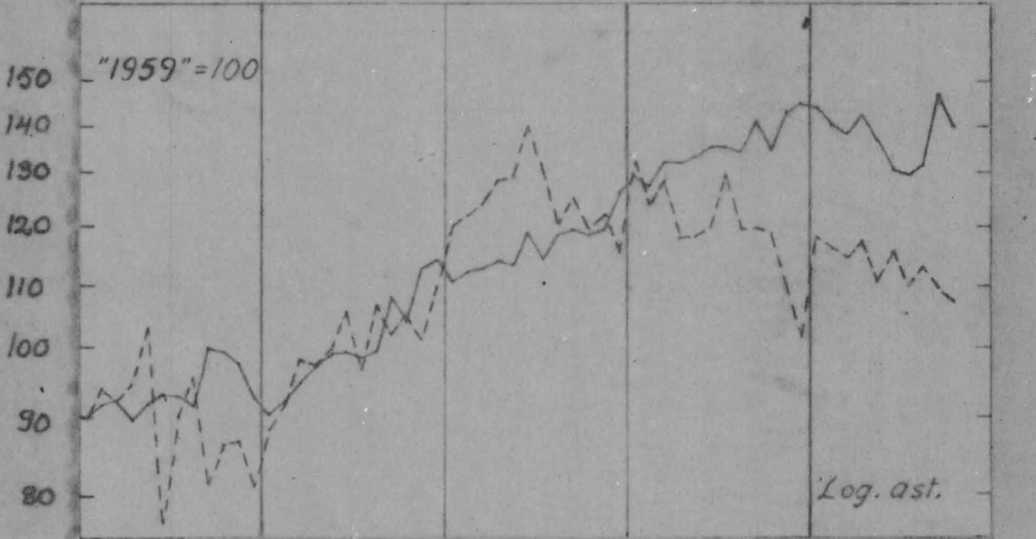

Teollisuuden pääryhmien tuotannon volyyymi-indeksejä kausivaihteluista puhdistettuna

— Investointitavara-teollisuus
 --- Kulutushyödyke-teollisuus

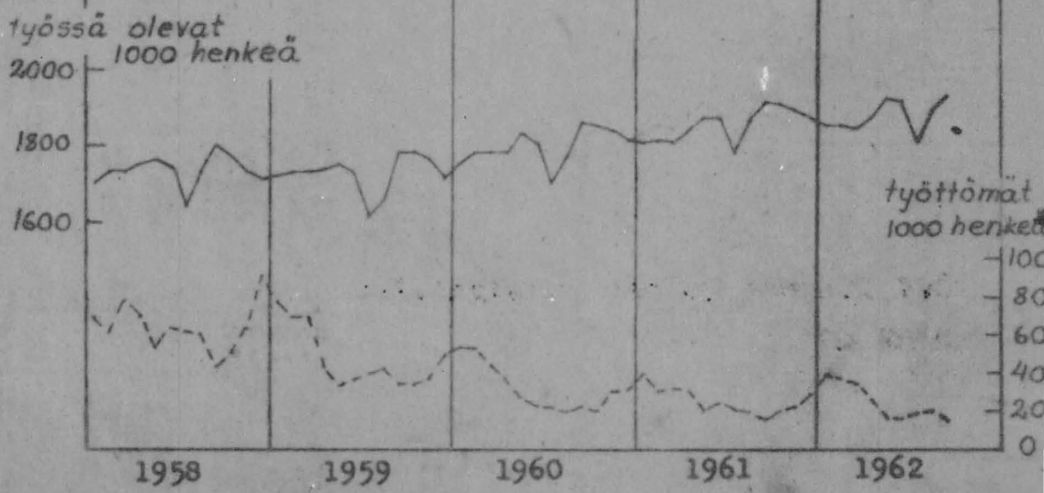

— Paperiteollisuus
 --- Puuteollisuus

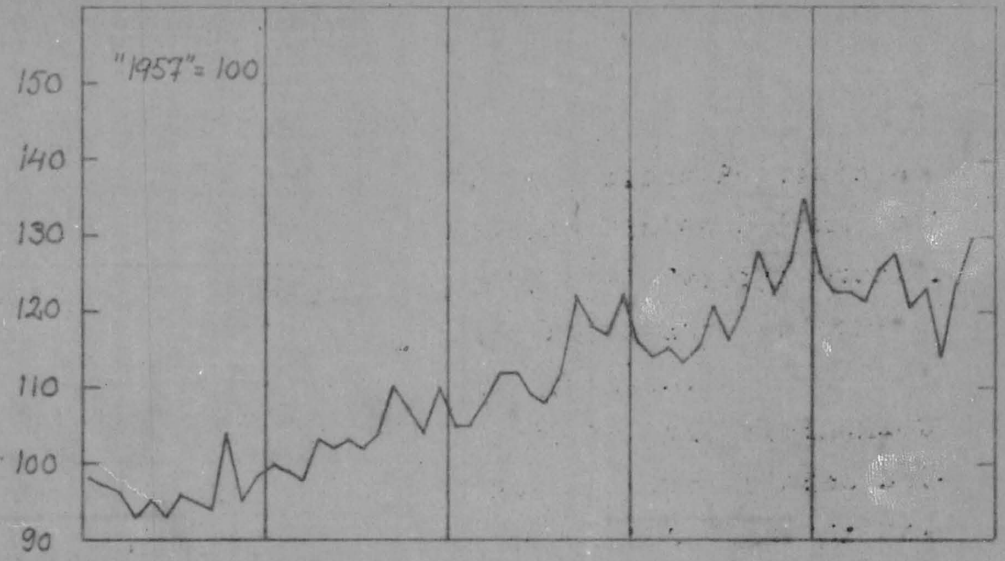
TYÖLLISYYS

— työssä oleva työvoima
 --- työttömät (koko viikon työttömänä)

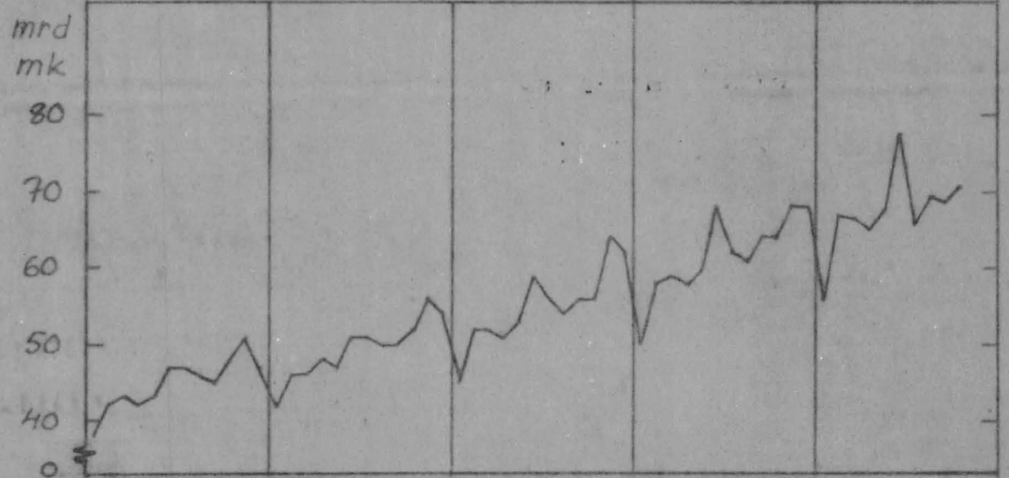
KOTIMAANKAUPPA

Osuustoiminnallisen vähittäiskau-
pan volyymi-in-
deksi kausivaih-
teluista puhdis-
tettuna.

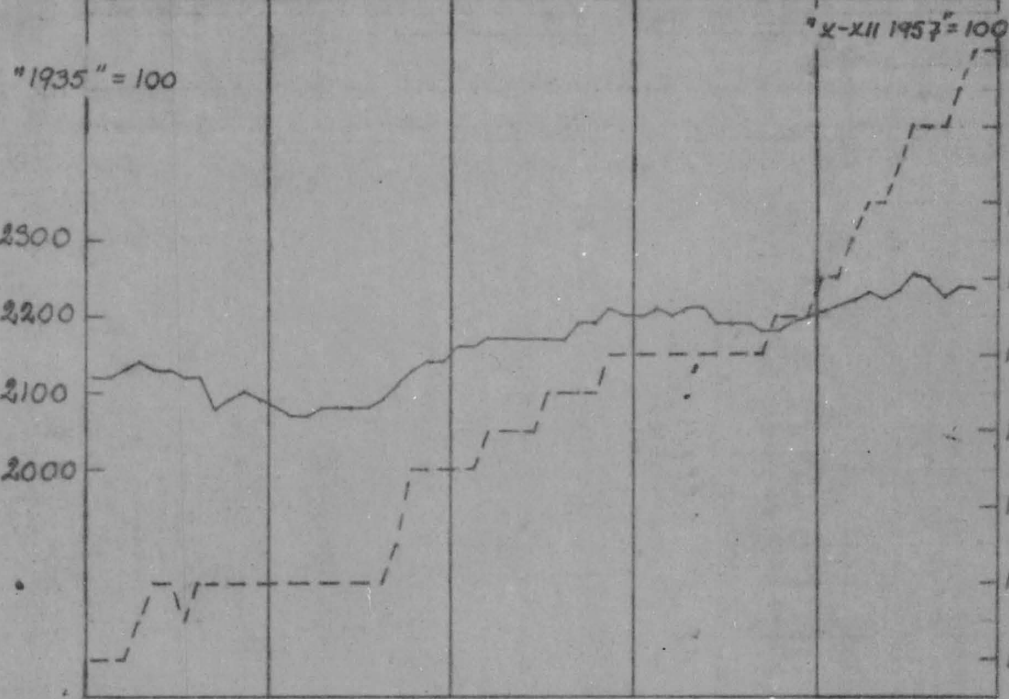
PALKKASUMMA

Kokonaispalkka-
summa kuukausit-
tain laskettuna
lapsilisä- ja
kansaneläkemak-
sujen perusteel-
la

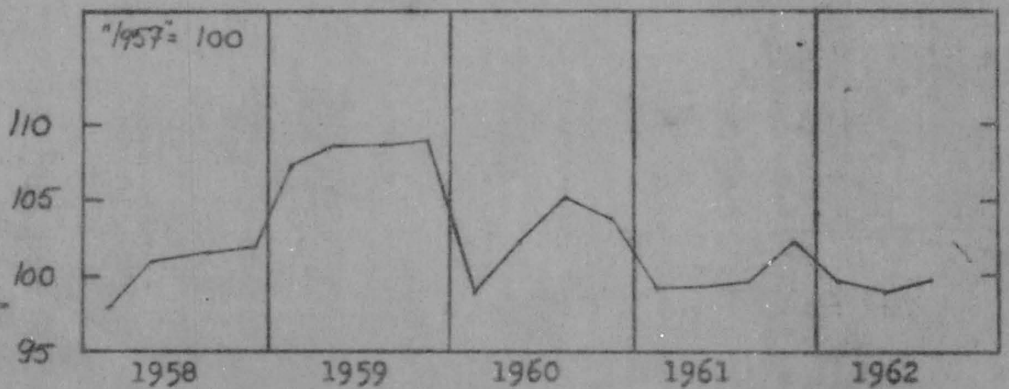
HINNAT

— tukkuhintain-
deksi "1935" =
100
- - - kuluttajan
hintaindeksi
"X-XII 1957" =
100

LIKVIDITEETTI

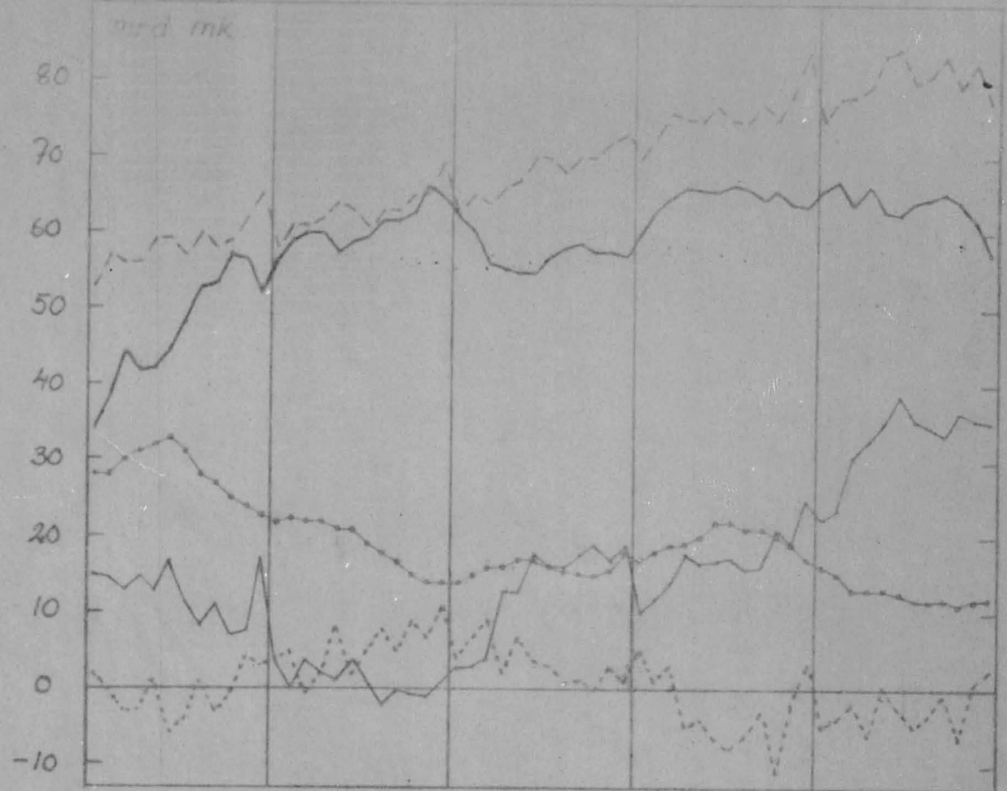
Likviditeetti-in-
deksi = käteismak-
suvälinevaranto/
(Mercatorin indeksi
x tukkuhintain-
deksi), kausivaih-
teluista puhdistet-
tuna

1958 1959 1960 1961 1962

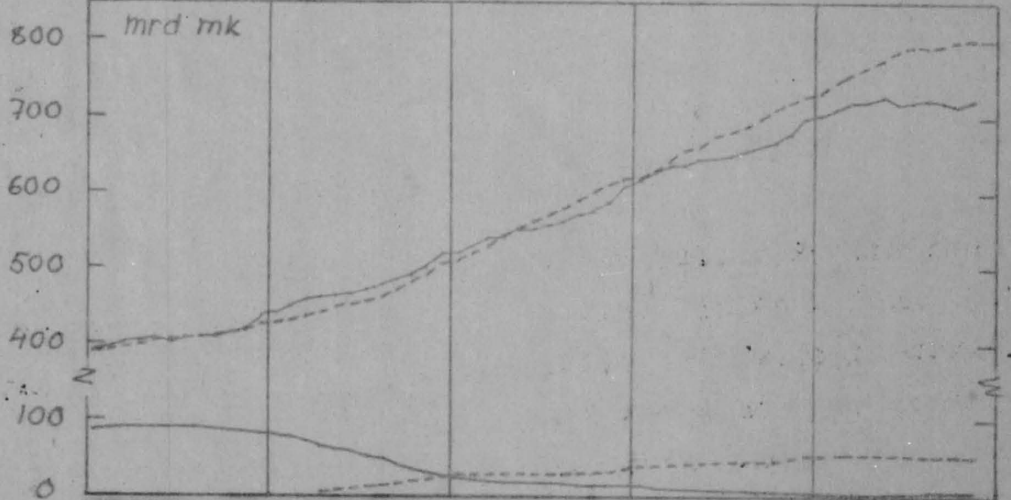
SUOMEN PANKIN
NETTOTASE

- setelistö
- ulkomaat
- - - liike-elämä
- · · valtio
- rediskontot
- pankkien
sh-tilit

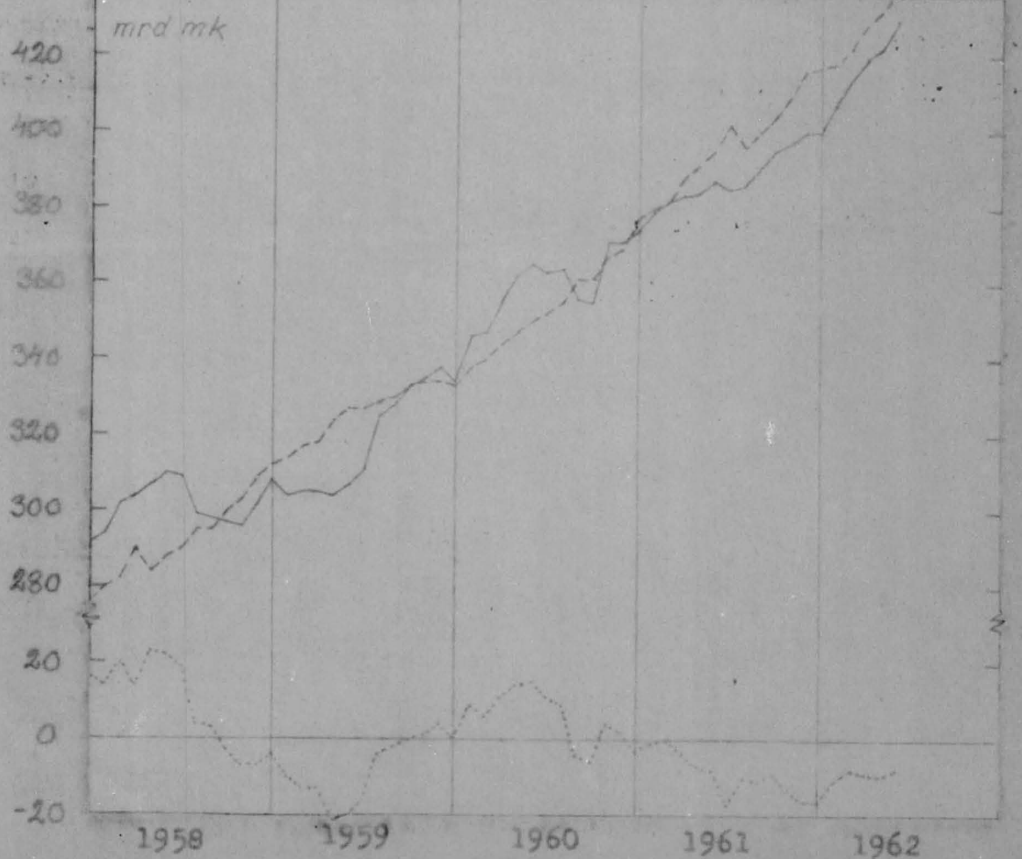
RAHALAITOKSET

- ottolainaus
- - antolainaus
- indeksitilit
- - korkeakorkoiset
talletustilit

VALTIONTALOUS

- tulot ilman
lainoja
- - menot ilman
kuloituksia
- · · erotus

12:n kkin
liukuva summa

1958 1959 1960 1961 1962

Teollisuustuotannon kausivaihteluista puhdistettu volyyymi- indeksi oli tammi-lokakuussa 4.3 % edellisen vuoden keskiarvoa korkeammalla. Teollisuustuotannon kausivaihteluista puhdistetun volyymin muutosnopeus on kuitenkin syyskuukausina ollut negatiivinen. Investointitavarateollisuuden volyyymi kausivaihteluista puhdistettuna osoitti tammi-lokakuussa 6.7 %:n nousua edellisen vuoden keskiarvoon verrattuna. Kulutushyödyketeollisuuden volyyymi osoitti samana aikana 4.1 %:n nousua, paperiteollisuuden 2.1 %:n nousua, puuteollisuuden 5.4 %:n laskua ja muun raaka-aineteollisuuden 7.1 %:n nousua.

Talonrakennustoiminta näyttää edelleen hidastuneen vuoden 1962 kolmannella neljänneksellä, jolloin rakennuslupia myönnettiin 2 % vähemmän kuin vuotta aikaisemmin. Samaan aikaan aloitettiin 3 % vähemmän talonrakennustöitä ja keskeneräisiä rakennuksia oli kolmannen neljänneksen päättyessä 1 % vähemmän kuin vuotta aikaisemmin. Rakennuksia valmistui kolmannella neljänneksellä 2 % vähemmän vuotta aikaisempaan verrattuna.

Maatalous. Maitoa vastaanotettiin meijereihin tammi-lokakuussa 2.3 % enemmän kuin vuotta aikaisemmin. Voin tuotanto samaan aikaan osoitti 1.8 %:n nousua, kun sen sijaan juuston tuotanto väheni 3.0 %:lla. Naudanlihan tuotanto oli tammi-lokakuussa 31.9 % ja sianlihan tuotanto 15.5 % korkeammalla kuin vuosi sitten.

Kotimaankauppa. Tukkumyynnin volyyymi oli tammi-lokakuussa 7 % ja vähittäismyynnin 6 % edellisvuotista korkeampi. Osuustoiminnallinen tukkumyynti oli tammi-marraskuussa 7 % ja osuustoiminnallinen vähittäismyynti 3 % korkeammalla kuin vuotta aikaisemmin.

Työllisyys. Kysytyjen ja tarjottujen työpaikkojen välisen suhteen kehittyminen vuoden 1962 loppukuukausina osoittaa työllisyys-tilanteen jonkin verran heikentyneen vuotta aikaisempaan verrattuna.

Liikenne. Rautateiden kokonaiskuormaukset ovat syyskaudella olleet noin 8 % edellisvuotisia alhaisemmalla tasolla. Vientikuormaukset vähenivät keskimääräistä enemmän eli noin 10 %:lla edellisvuotiseen verrattuna. Meriliikenne oli heinä-marraskuussa 7 % edellisvuotista suurempi. Suomalaisten alusten kohdalla vastaava nousu oli lähes 15 %.

Ulkomaankauppa. Tammi-marraskuun tuonnin arvo oli 8.7 % edellisvuotista korkeampi. Marraskuussa tuonti oli 3.3 % suurempi vuotta aikaisempaan verrattuna. Tammi-marraskuun viennin arvo oli 4.2 % edellisvuotista suurempi ja pelkästään marraskuussa 14.1 % vastaavaa edellisvuotista pienempi. Jatkuva tuontienemmys on nostanut kauppataaseen vajauksen marraskuun loppuun mennessä 43.8 mrd:iin (vmk). Kun tuontihinnat ovat vuoden 1962 aikana nousseet vientihintojen samanaikaisesti alentuessa, on ulkomaankaupan vaihtosuhte jätynyt selvästi viimevuotista huonommaksi.

Tukkuhintaindeksi aleni lokakuusta marraskuuhun 0.1 %:lla. Marraskuuhun 1961 verrattuna osoitti indeksi 2.0 %:n nousua.

Elinkustannusindeksi pysytteli marraskuussa pisteluvussa 150 huolimatta joidenkin ryhmien kohdalla tapahtuneesta lievästä noususta. Marraskuuhun 1961 verrattuna indeksi osoitti 5.6 %:n nousua.

Liikepankkien nettotaseen mukaan oli antolainaus yleisölle kasvanut vuoden 1962 tammi-marraskuussa 19.7 mrd vmk (vastaava luku vuotta aikaisemmin oli 36.1 mrd vmk). Marraskuussa antolainaus väheni 2.5 mrd vmk (+ 2.7 mrd vmk). Ottolainaus yleisöltä kasvoi tammi-marraskuussa 7.8 mrd vmk (+ 25.4 mrd vmk) marraskuun lisäyksen ollessa 4.1 mrd vmk (+5.0 mrd vmk). Rediskontot kasvoivat tammi-marraskuussa 14.3 mrd vmk (2.7 mrd vmk). Marras-

kuun aikana rediskontot vähenivät 6.7 mrd vmk.

Rahalaitosten ottolainaus yleisöltä kasvoi tammi-marraskuussa 21.9 mrd vmk (vuotta aikaisemmin 68.1 mrd vmk). Marraskuun lisäys oli 6.6 mrd vmk (+9.2 mrd vmk). Koko ottolainaus oli marraskuun lopussa 721.1 mrd vmk eli 6.6 % suurempi kuin vuotta aikaisemmin.

Rahalaitosten antolainaus kasvoi tammi-marraskuussa 66.1 mrd vmk (103.3 mrd vmk). Marraskuun lisäys oli vain 0.9 mrd vmk (+ 6.5 mrd vmk). Koko antolainaus oli lokakuun lopussa 812.7 mrd vmk eli 9.8 % suurempi kuin vuotta aikaisemmin.

Maksuvälinevarantolaskelmien mukainen pankkijärjestelmän ulkopuolinen käteisvaranto oli marraskuussa 5.5 mrd vmk suurempi kuin vuotta aikaisemmin (+11.1 mrd vmk marraskuussa 1961). Käteismaksuvälinevaranto kasvoi marraskuun aikana 9.8 mrd vmk. Pankkijärjestelmän ulkomaiset nettosaatavat olivat marraskuussa 17.9 mrd vmk pienemmät kuin vuotta aikaisemmin (0.0 mrd vmk v. 1961). Supistuminen marraskuun aikana oli 2.9 mrd vmk. Netto-saatavat valtiolta olivat marraskuun lopussa 5.0 mrd vmk suuremmat kuin vuotta aikaisemmin (+ 2.8 mrd vmk).

Valtiontalous. Lokakuu oli valtiontalouden kannalta edullinen, ja niinpä tammi-lokakuun ylijäämä kohosikin 9.4 mrd vmk:aan